

Суцэльны мадэрн

— Вы працягваеце развіваць жанр “фольк-мадэрна”, які “нарадзіў” гурт “Палац” і трэці дзясняк гадоў грае ў гэтым стылі? Або “кальчужка” для вас ужо замалая?

— У культуралогіі ёсць такое паняцце як “modern folk”. Яшчэ музыкантам-пачаткоўцам я спрабаваў для сябе ўразумець, што гэта азначае, але так да канца і не здолеў. Акрамя таго, што стылістыка тая мае дачыненне да мастацтва. Напрыканцы мінулага стагоддзя еўрапейская поп-культура, знаходзячыся пад уплывам амерыканскай (якая прыўнесла і шмат карыснага), пачала шукаць шляхі абнаўлення на той момант наўнага ў той частцы свету сучаснага фальклору, як бы заняўшыся яго рэвізіяй. Гэтыя працэсы мне здаліся ў плане музыкі цікавымі. Я таксама стаў задумвацца (пад націскам пытанняў журналістаў): а што ж мы выконваем? Ну і паколькі першасным для нас быў фольк, мы і вырашылі перакруціць, назваўшы свой жанр “фольк-мадэрнам”. Яго “з’яўленню” асабліва ўзрадавалася прасунутая ў музыцы моладзь: тады быў усё яшчэ вельмі папулярны дуэт “Modern Talking”, мы для іх ім і “былі”, кагосьці, напэўна, расчароўваючы. Расчароўвалі і тых, хто, яшчэ не чуючы “Палац”, чамусьці думаў, што ён грае рок, у крайнім выпадку — поп-рок. Элементы гэтых напрамкаў у нас ёсць, але, у асноўным, мы прытрымліваліся і прытрымліваемся поп-стылістыкі, праўда, з нацыянальным маркерам.

— Паслядоўнікі у “Палаца” былі і ёсць. Тыя, хто працаваў/працуе ў тым жа рэчышчы, але са сваімі асаблівасцямі?

— Вось, слушна: мне цікавыя не прамыя паслядоўнікі, а тыя, хто ў сувязі з беларускім фолькам шукае нешта сваё. Ёсць выканаўцаў дзясць-пятнаццаць, якія граюць тое, што мне блізка, што я хацеў бы чуць ва ўвязці з фолькам. Многія з іх з Палесся, або пачыналі ў тых краях, хтосьці потым пераехаў у Мінск. Кагосьці назваць? Гурты “Irdorath”, “Shuma”, “Ягорава гара”, “Re1ikt”, “Троіца”, “Vuraj”...

— У гэтым кантэксце — сталіца вызначае трэцці ці яна карыстаецца тым, што ствараецца ў рэгіёнах?

— Ствараецца многае сапраўды ў рэгіёнах, на той пажыўнай зямлі, а вось запакоўваецца як больш-менш рэальны музычны тавар (канчатковы канцэрт, альбом, кліп, канцэрт) у сталіцы. Але такіх сістэмаўтваральных цэнтраў павінна быць у Беларусі тры-чатыры, не менш. Як, напрыклад, у Польшчы, дзе Гданьск,

Урэшце, праз паўтара тыдня ў Мінску не толькі гурт “Палац” справіць 25-годдзе канцэртаў, але і ягоны лідар Алег Хаменка адзначыць сваё 50-годдзе. Фронтмэн, не адмаўляючы культывасць сваёй каманды, усё ж сумняваецца, што яна зможа сабраць поўную залу — надта ўжо неаднастайная армія яе прыхільнікаў. Адны з іх ходзяць на ўсе запар канцэрты ансамбля, іншым не даспадобы пафасныя пляцоўкі, трэцім падавай традыцыйныя праграмы бэнда, чацвёртыя з задавальненнем адцягваюцца на “палацаўскіх” дэнс-сэтах. Нейкі агульны зрэз аматараў творчасці “Палацу” і ўдзяля сабой частка журналісцкага калектыву “К”, што запрасіла Алега Георгіевіча (апроч усяго — старшага выкладчыка кафедры рэжысуры эстрады Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў) у рубрыку “Рэдакцыя плюс...” і закідала яго самымі рознымі пытаннямі...

Падрыхтаваў Алег КЛІМАЎ

Лагістыка легенды

Не зусім святочная гутарка з лідарам гурта-юбіляра “Палац”

Кракаў, Варшава супернічаюць паміж сабой пры стварэнні поп-прадукту, наогул звязанага з мастацтвам прадукту. У ідэале ён павінен быць настолькі стандартызаваны, прадстаўлены ў такім выглядзе, каб яго можна было зручна набываць. Рэаліі ж нашай “шоу-індустрыі” такія, што ў рэгіёнах гэта сістэма толькі толькі нараджаецца, канкураваць з Мінскам яна не можа. Як Мінск у галіне масавай культуры не можа канкураваць з Масквой, а Масква — з Лонданам. Аднак, калі ўзгадваць гісторыю, то, дапусцім, у ЗША, Германіі, цэнтралізатарскія тэндэнцыі ў сферы шоу-індустрыі шмат у чым змяніліся дэцэнтралізацыяй, калі незалежныя лэйблы сталі стварацца ў маленькіх гарадах.

Мова мая — сябар мой

— Ну, а пакуль беларускі шоу-бізнэс на месцах зараджаецца, разглядаецца пытанне аб тым, каб перанесці філіял Веткаўскага музея стараабраднасці і беларускіх традыцый імя Фёдара Шклярава з тэрыторыі Гомельскага палацава-паркавага ансамбля ў Ветку. “Палац” выступаў у гэтым музеі...

— Так, памятаю. Вы ж лепш за мяне ведаеце, што перад усімі падобнымі ўстановамі пастаўлена задача аб іх значна большай камерцыялізацыі. Я не ведаю, як абараняць такія ўстановы... “Рэвізія” ж іх, на-

пэўна, сапраўды патрэбная, пажадана — незалежная. Такая, пры якой сапраўдныя артэфакты мінуўшчыны раптам не апынуліся б “зрынутымі”. І каб дублікаты згубленых каштоўнасцяў выкарыстоўваліся абдуманна, як той жа крыж Еўфрасінні Полацкай, які свае задачы выконвае. Пытанне папулярнасці музея, у тым ліку з мэтай павелічэння іх даходаў, — вельмі складанае.

— Чаму некаторыя палюхаўца працуюць той беларусізацыі, што пакрысе ў краіне адбываецца?

— Агульнай мэтай для ўсіх беларусаў сёння павінна быць захаванне незалежнасці. Яна нікім не адпрэчваецца: ні левымі, ні правымі, ні камуністамі, ні антыкамуністамі. Але пры гэтым кожны з нас асацыюе яе з чымсьці сваім. Я — праз ўздым беларускіх. Хтосьці — з захаваннем меж, хтосьці — структур, інстытутаў, іншых сувязяў. І гэтак далей. Я, мабыць, пагадзіўся б з тым, што цяперашняя тэндэнцыя — гэта першы крок на шляху да паўнаватаснага працэсу. Вось я не так даўно быў у журы конкурсу самадзейных ансамбляў каледжаў і наслухаўся васьм гэтаў агрэсіўных прызнанняў у любові да радзімы напоўніцу... І вось пра што думаю: а можа, гэта і правільны на цяперашнім этапе, калі ў нашы галовы літаральна забіваецца такое пачуццё? Напэўна, наогул нармальна, калі тэма нацы-

янальнага ў выглядзе вышыванак, арнамантаў, народных песень, уся тая канкрэтыка, што ляжыць на паверхні, пускаецца ў абарот для падмацавання разумення каштоўнасці незалежнасці. “Мода” на гэта пройдзе, застаецца нешта сапраўднае.

Я неяк размаўляў з адным вядомым папулярызатарам беларускай мовы. Ён мне сказаў, што ў людзей “едзе дах”, калі ім трэба перакладацца з беларускай на рускую і наадварот, гэта рэальна іх напружвае. І ён ужо згодны з тым, што трасянка можа стаць прыступкай да беларускай мовы.

— Ці згодныя, што аналагам трасянікі ў нашай музыцы з’яўляецца своеасабліва манера выканання, уласцівая шматлікім фольк-рок-калектывам, фольк-метал-гуртам?

— Я не бачу гэтую паралель. Наогул, аўтэнтычнасць — гэта тое, што не падлягала пераапрацоўцы. Сучасны фальклор можа быць аўтэнтычным, але ў сённяшнім разуменні гэтага слова, калі ён стаў аўтарскім (у адрозненне ад таго, што дайшоў да нас, перадаючыся з пакалення ў пакаленне, аўтараў якога мы не ведаем). Дарэчы, пра мову. Наколькі мне вядома, нямаю дзяржаўнага адмовіліся ад такога паняцця як “дзяржаўная мова”, яму на змену прыйшло — “афіцыйная мова”. Цікавая ідэя, і ў нашым выпадку яе варта абмяркоўваць, хоць многія

нашы мовазнаўцы асцерагаюцца, што такая пазіцыя прывядзе да паніжэння статусу той жа беларускай мовы ў грамадстве. Мяркую, і назва павінна быць для нашага варыянтна рускай мовы (а ён несумненна ёсць: адрозненні відавочныя не толькі мовазнаўцаў) — беларуская руская мова. Ёсць жа амерыканская англійская мова, аўстралійская англійская, аўстрыйская нямецкая, харвацкая сербская і гэтак далей...

Трошкі пра шоу-бізнэс

— Краўдфандынг — гэта працяг шоу-бізнэсу ці не?

— Гэта праўленне сацыяльнай актыўнасці, калі людзі галасуюць ўласнымі сродкамі за тыя праекты, якія па-сапраўднаму заслугоўваюць увагі. Рэч важная. У нас падобным спосабам збіраюць грошы на культурныя дзей адметныя праекты, значна радзей — на інавацыйныя: у свеце ж звычайна такім чынам фінансы збіраюцца пад бізнес-праекты, а ў Беларусі 70 — 80 % — сацыяльныя і культурныя! Гэта дэманстрацыя таго, што дзяржава ў дадзенай сферы грошай дадае не так інтэнсіўна.

— Чаму ў адных папулярных выканаўцаў атрымліваецца сабраць запатрабаваныя імі сродкі, а ў іншых — не?

— Усё залежыць ад сацыяльнай значнасці таго ці іншага артыста. Збіраюць тыя, каму людзі вераць, што яны ствараць падзею. “Палац” краўдфандынг не практыкуе, таму што я не ўпэўнены, ці зможа гурт стварыць падзею. А вось дабрачыню

ная акцыя ў нас неяк ўдалася, калі мы з адной радыёстанцыяй звярнуліся да яе слухачоў з просьбай дапамагчы дзецям з абмежаванымі магчымасцямі — пералічыць на банкаўскі рахунак хто колькі зможа: вельмі шмат сабралі грошай. Я ведаю, што нядаўна аб краўдфандынгу абвясціў гурт "Троіца". Выхад яго новага альбома — гэта падзея. І ўсё ж такі думаю, што патрэбную суму яны набяруць з цяжкасцю, у асноўным, дзякуючы двум-трасам буйным бэкерам (давалышчыкам, фундатарам), а не масавай актыўнасці. Але я таксама "капну" грошай.

— "Палац" карыстаецца "мэрчам"?

— Калі хочам, каб песні былі паспяхова на рынку, абыйсціся без яго нельга. Але нашы абшары настолькі маленькія, даюць настолькі мізэрныя прыбыткі, што пра сапраўдны "мэрч" казаць недарэчна, гэта аматарскі ўзровень.

Лагістыка легенды

— У 1990-я гады на адной з дыскажэ ля Камсамольскага возера ў Мінску "Палац" "запальваў" да чатырох раніцы. Публічная праспра, лета, музыка, фольк, усе танчаць!..

— Гэта быў адзін з першых нашых канцэртаў. Ці магчыма такое сёння? "Няма таго, што раньш было..." Мне зразумелыя вашыя эмоцыі... Усё з тых часоў змянілася. Тыя ж прасторы. Свабодная асоба хацела б стаць на шляху глабалізацыі, якая наймацнейшым чынам паўплывала на канец ХХ стагоддзя. І такое супрацьстаянне ў культуры ідзе праз лакалізацыю, адасобленасць нацыянальных культур. Калі гэта ўсё толькі пачыналася, я думаю, што працэс будзе павольным, доўгім, але як жа ўсё змянілася за апошнія гадоў пяць-шэсць! І дэцэнтралізацыя гэта настолькі ж моцна ўздзейнічае на палітыку, эканоміку: дастаткова згадаць толькі брытанскі "брэксіт". Як усё сказанае мной звязана з тым канцэртам? Тое яднанне артыстаў з глядачамі з часам таксама аказалася расшчэпленым. Прызнацца, я не ведаю, якога таленту, інтэлекту павінен быць сёння наш выканаўца, наш чалавек наогул, каб аб'ядноўваць вакол сябе тысячы людзей, якія акалічнасці павінны гэтаму спрыяць. Патрабуецца адмысловая лагістыка і патрабуецца адмысловая легенда, у звязку. Лагістыка легенды.

— У Святланы Алексіевіч быў шанец...

— Але не здарылася. Каласальная колькасць беларускіх людзей да гэтага часу не ведае, хто гэта. Таму яна і не стала нацыянальным героем. А я прывяду прыклад Мулявіна.

Многія з тых, хто пасля скону Уладзіміра Георгіевіча сталі спяваць яму дыфрамбы і працягваюць спяваць іх дагэтуль, у апошнія гады жыцця "песняра" ставіліся да яго як да "нафталіну". У нас жа так: пакуль чалавек не памёр, лагістыцы легенды ён не адпавядае. Ці адпавядае, але толькі на пэўным праемежку часу.

— У "Палаца" ёсць лагістыка легенды?

— Для ўласнага карыстання. Ёсць стратэгія развіцця, якая складаецца з некалькіх крокаў, мы глядзім, што іх можа ў найбольшай ступені звязаць. "Палац" у сілу самых розных прычын з моманту свайго стварэння нярэдка працаваў праектамі. Зараз ва ўсім свеце існуе попыт на музычны мінімалізм, і кожны з удзельнікаў нашага гурта павінен адчуць сябе індывідуальным майстрам, але гэта не павінна прывесці да смерці гурта. Такая палітыка — адначасовае існаванне калектыву і асобных праектаў — наша бліжэйшая будучыня, яна дазволіць нам выжыць.

— Гурт некалі выступаў у сімпатычных капелюшах...

— У кантэксце фольк-мадэрну яны глядзеліся класна. Мы іх паспрабавалі "злізаць" з нейкай гравіоры, але, як высветлілася пазней, атрыманы варыянт не адпавядаў гістарычнай праўдзе. А публіка ўспрымала іх як каўбойскія капялюшы, што мяне крыўдзіла: "Як так, гэта ж наша, народнае, даследаванае?! Давайце іх рабіць для ўсіх! Але толькі сапраўдныя!" Бо на ўсіх гуляннях, звязаных з традыцыямі, нашы людзі прыбіраліся (і прыбіраюцца) у саламяныя капялюшы, маўляў, гэтыя галаўныя ўборы насілі нашы продкі — і ў святы, і ў працы. Ага, вы паспрабуеце ў такім капялюшы папрацаваць у поле ці патанчыць: потам залье! Ніколі саламянае не насілі, насілі такое, як у нас — капялюшы-усесезонкі. Ці ўзімку футравыя. Але не ўдалася наша культурная "дыверсія"...

На беларускім хлебце

— Няма расчаравання ад таго, што "Палац" не стаў камерцыйна паспяховым гуртом, што, як, дапусцім, Аляксандр Саладуха можа з года ў год калясціць па краіне і збіраць залы? Не стаў калектывам, што можа спакойна існаваць за кошт канцэртаў, музыканты якога нідзе больш не падзарабляюць?

— Гэта таксама наша стратэгія: падыходзіць да самай фінальнай стужачкі, але не перасякаць яе. "Залатое цяля" Ільфа і Пятрова памятаеце? Ну, атрымаў ты гэты мільён, і што далей? Канец жа ўсяму! А калі не пераходзіш пэўнай мяжы, калі

■ "Яднанне артыстаў з глядачамі з часам аказалася расшчэпленым. Прызнацца, я не ведаю, якога таленту, інтэлекту павінен быць сёння наш выканаўца, каб аб'ядноўваць вакол сябе тысячы людзей, якія акалічнасці павінны гэтаму спрыяць".

■ "У нас краўдфандынгам збіраюць грошы на культурныя ды асветніцкія праекты, значна радзей — на інавацыйныя: у свеце ж звычайна такім чынам фінансы збіраюцца пад бизнес-праекты, а ў Беларусі 70 — 80 % — сацыяльныя і культурныя!"

■ "У ідэале музычны прадукт павінен быць настолькі стандартызаваны, прадстаўлены ў такім выглядзе, каб яго можна было зручна набываць".

ты вечна са срэбраным медалём, у цябе застаецца столькі прасторы для манеўру, асэнсавання, імкнення да чаго-небудзь. Усё роўна становіцца нумарам адзін толькі на імгненне. Так, напэўна, лёгкі "асадачак" ёсць, ды пераможца, збіраючы ўсе лаўры, і сам ад сябе патрабуе пастаяннага паўтарэння поспеху, і навакольных патрабуюць таго ж ад яго.

А камерцыйна паспяховымі ў Беларусі былі і з'яўляюцца толькі тыя артысты, хто папрацаваў і працуе ў замежных сістэмах шоу-бізнесу: "Песняры", "Верасы", "Сябры", "Ляпіс Трубяцкі", "Brutto"... А значыць, яны працавалі і працуюць на культуру іншых народаў, сталі ў пэўнай ступені "агентамі" ўплыву чужой культуры.

— Вы сур'ёзна гэта кажаце?

— Сур'ёзна. Я ўпэўнены, што ў нас з'явіцца тыя, хто толькі на беларускім хлебце змогуць стаць прафесійнымі ды добра аплачванымі артыстамі, не фінансаванымі "з боку". Вядома, яны стануць спяваць і тое, што чакае ад іх публіка, але яны не будуць нечымі агентамі.

— А "Палац" са спонсарамі супрацоўнічае?

— На жаль, не. А сёння трэба абавязкова падтрымліваць сувязі з такімі людзьмі, самім праўляць ініцыятыву па ўсталяванні з імі кантактаў. У нас жа так атрымліваецца: патэлефануюць — ідзі, не патэлефануюць — сядзі. Самая дурная рыса ў беларусах. Я спрабую з ёй у сабе змагацца, але пакуль безвынікова. Булгаўская фраза добрая: "Ніколі і нічога не прасіце!.. Самі прапануюць і самі ўсё дадуць!" Але не для цяперашніх часоў яна...

У чым і дзе праўда?..

— Якая з дат для вас страшнейшая: 50-годдзе Алега Хаменкі або 25-годдзе гурта "Палаца"?

— Страшнейшая... Разгорнуты адказ патрэбны? Добра. У дачыненні да задыхальнай сістэмы ёсць такое паняцце "12+". Ліку 25 у гэтым кантэксце адпавядаюць нейкія вельмі пераломныя, нават балючыя моманты (ліку 50 — не). Таму гэта дата мяне сапраўды некалькі страшыць. Я дапускаю, што гурт знаходзіцца на нейкай кропцы злому, і хачу, каб мы яе хутэй прамінулі. Песні пішуцца, адносіны ўнутры гурта нармальныя, але вось нешта такое метафізічнае, непрыемнае ў паветры прысутнічае. Што патрабуе пераасэнсавання пражытага, стараннага асэнсавання таго, што адбываецца цяпер, можа, карэцыйна стратэгічных задач, сутэльная змена тактычных.

— Колькі, на ваш погляд, "праўдаў" на свеце?

— Станіславу Ежы Лецу належыць такая фраза: "Калі прыбраць з гісторыі ўсю хлусню, то гэта не значыць, што застаецца толькі праўда. У выніку можа наогул нічога не застацца". Можаце супакоіцца, праўда існуе. Але не забывайце, што праўда і справядлівасць — не заўсёды рэчы аднолькавыя. Добрыя намеры нярэдка грунтуюцца на ўласным разуменні, што ёсць праўда і няпраўда, што ёсць справядлівасць і нясправядлівасць. Праўда не заўсёды бывае суцэльнай, яна часта нешта не дагаворвае. Калі вы даведзіліся пра нешта ўсю інфармацыю адразу, будзьце ўпэўненыя: як правіла, дзесьці ў ёй тоіцца падвох.

— Якія сабе задаеце пытанні?

— Я разважаю аб тым, як падрыхтаваць грамадства да папулярнасці такіх асобаў як Торвальд Кодрансан і Олаў Тругвасан. Так, запішыце... Адзін з іх, нарвежац Тругвасан, ахрысціў Беларусь, іншы паставіў храмы яшчэ да таго, як князь Уладзімір прыняў хрысціянства (гэта ўсё пацверджана дакументальна, праўда, тады яшчэ было супунае хрысціянства). Ісландзец Кодрансан пабудоваў царкву ў Полацку, каб не памыліцца, за два гады да хрышчэння Русі. Паўтаруся, уся гэтая інфармацыя пацверджана, проста яна апынулася засмечанай усялякімі "канспіралагічнымі" рэчамі. Думаю, гэтае веданне было б карысным.

Што яшчэ мяне хвалюе... Роля яцвягаў у фарміраванні беларускага этнасу. Што Беларусь — гэта адзіная краіна, на зямлі якой сышліся пяць археалагічных культур. Адсюль я раблю выснову: Беларусь — не паміж вялікімі дзяржавамі, вялікімі стагоддзямі, вялікімі падзеямі, а не менш важна за іх... Я стаў яшчэ больш дзіўна выглядаць?.. Добра, такое пытанне задаю: ці зможам мы ў гэтым годзе правесці грамадскае святкаванне Сёмухі-Тройцы на тэрыторыі храмаў праваслаўнай царквы? Адна з галоўных пляцовак мяркуецца ў сталічным мікрараёне "Каменная горка".

— Тут, бывае, мучыцца, дзе перахапіць дзесяць рублёў да авансу, а вы пра Торвальда з Олавам...

— І мяне часам мучыць тое ж самае! Але лепш пра гэта не думаць...

Пытанні задавалі

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётра ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Яўген РАГІН, Вольга РОПАТ, Аліна САЎЧАНКА, Сяргей ТРАФІЛАЎ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота Аліны САЎЧАНКА